Quickscan flora en fauna in het Wilhelminapark in RijswijkBuiten

Juni 2017
P17-106/W1327
Auteur: M.E.Dubbeldam

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
nwcadvies@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Quickscan flora en fauna in het Wilhelminapark in RijswijkBuiten

Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Noorderelsweg 4A, 3329 KH Dordrecht

Quickscan flora en fauna in het Wilhelminapark in RijswijkBuiten

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Samenstelling: Manuela Dubbeldam

Foto's: Manuela Dubbeldam

Quickscan flora en fauna in het Wilhelminapark in RijswijkBuiten [Samenst.: Dubbeldam, M.E.], [Foto's: Dubbeldam, M.E.] Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Quickscan, flora, fauna, Wet Natuurbescherming, Wilhelminapark, RijswijkBuiten

W1327/P17-106

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

© strix uitgeverij

Dordrecht, juli 2017

Inhoud

1 Inleiding 7

2 Beschrijving plangebied en voorgenomen plannen 9

3 Wet natuurbescherming 11

4 Methode 15

5 Resultaten 19

6 Effecten, verplichtingen en aanbevelingen 25

Referenties

Bijlagen
Bijlage 1: Beschermde soorten Wet natuurbescherming
Bijlage 2: Vrijgestelde soorten provincie Zuid-Holland
Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen
Bijlage 4: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de resultaten en conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

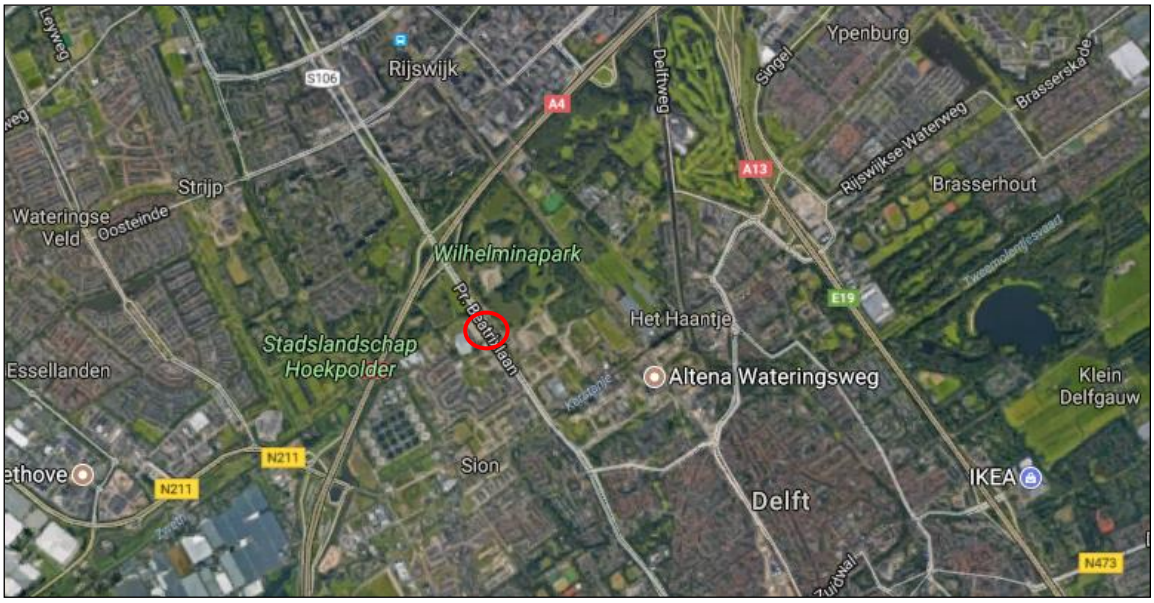
Soort(groep)	Effecten	Verplichtingen
Vleermuizen	Plangebied geschikt als foerageergebied, maar voldoende alternatieven aanwezig in omgeving	Zorgplicht. Bijvoorbeeld: Lichtverstoring voorkomen door werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uit te voeren en verlichting alleen daar richten waar het noodzakelijk is
Vogels met vaste verblijfplaats	Geen	Zorgplicht. Bijvoorbeeld werken buiten broedseizoen (globaal half maart t/m half juli)
Overige vogels	Verstoring	Buiten broedseizoen (globaal half maart t/m half juli) werken of check broedgevallen voorafgaand aan werkzaamheden
Grondgebonden zoogdieren	Geen	Zorgplicht. Bijvoorbeeld: - Werken buiten kwetsbare perioden (voortplantingsperiode en winterrust) - Grondgebonden zoogdieren de gelegenheid geven om te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden - Oeverkanten niet betreden/berijden
Amfibieën	Geen	Zorgplicht. Bijvoorbeeld: - Werken buiten kwetsbare perioden (voortplantingsperiode en winterrust) - Amfibieën de gelegenheid geven om te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden - Oeverkanten niet betreden/berijden
Vissen	Geen	Zorgplicht, alleen indien watergangen worden aangetast. Bijvoorbeeld: - Werken buiten voortplantingsperiode (maart t/m juli) - Eerst roering aanbrengen in water - Eén richting op werken - Geen werkzaamheden bij ijs op het water
Watergebonden ongewervelden	Geen	Zorgplicht, alleen indien watergangen worden aangetast.
Vaatplanten	Geen	Zorgplicht.

1. Inleiding

Er bestaan plannen om twee horecagelegenheden te realiseren in het Wilhelminapark in RijswijkBuiten. KuiperCompagnons is gevraagd om hiervoor een wijzigingsplan op te stellen.

In het kader van de Wet natuurbescherming dient bij dergelijke ruimtelijke ingrepen onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna op de locatie in het Wilhelminapark en voor advisering omtrent de relevante natuurwetgeving.

Figuur 1: Ligging plangebied in de omgeving (rood omcirkeld)

Google Earth

Figuur 2: Begrenzing plangebied (rood omlijnd)

Google Earth

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich in het Wilhelminapark, gelegen ten zuiden van de bebouwde kom van Rijswijk (provincie Zuid-Holland) (figuur 1 op de vorige pagina). Aan de zuidwestelijke zijde wordt het plangebied begrensd door de Prinses Beatrixlaan, aan alle andere zijden is parkgebied gelegen (figuur 2 op de vorige pagina).

Het gebied bestaat uit een aantal bomen en bosschages, een parkeerplaats, grasvelden, een speelplaats en een recreatief strandje. Op het terrein is geen bebouwing gevestigd. Wel zijn er watergangen aanwezig binnen het plangebied. Voor een impressie van het plangebied zie foto's 1 t/m 4.

Foto 1: Parkeerplaats met bomen binnen plangebied

Foto 2: Bosschage en bomen binnen plangebied

Foto 3: Speelplaats en strandje binnen plangebied

Foto 4: Grasveld langs oever binnen plangebied

Voorgenomen plannen

Het plan is om twee horecagelenheden te realiseren. Hiertoe zal het plangebied worden heringericht. Een gedeelte van de bomen en bosschages zal mogelijk worden verwijderd. Voor zover bekend zullen de watergangen binnen het plangebied niet worden aangetast.

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt op meer dan 3 kilometer afstand van Natura 2000-gebieden, welke onder de bescherming van de Wet natuurbescherming vallen. Vanwege deze grote afstand zal er geen sprake zijn van nadelige effecten op instandhoudingsdoelstellingen van doelsoorten en habitattypen die in het kader van de Wet natuurbescherming aangewezen zijn als gevolg van verstoring door geluid, verstoring door licht en andere storingsfactoren. Om deze reden is geen habitattoets nodig. Bij een verwachte toename in stikstofdepositie als gevolg van bijvoorbeeld een toename in verkeersgeneratie, is wel een toetsing in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) nodig. Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (figuur 3). Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte aan NNN verloren gaat, is er geen toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent het NNN nodig.

Figuur 3: Ligging van het plangebied (blauw omcirkeld) ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland (groen gemarkeerd) in een zone van drie kilometer (oranje omcirkeld).

Bron: https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en fauna onderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1).

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet Natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijdrage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
    a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
    b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
    c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

De verbodsbepalingen uit bovenstaande artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies hebben het recht om af te wijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstellingen te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen.
Voor een overzicht van alle beschermde soorten wordt verwezen naar de website van het Ministerie van Economische Zaken: http://minez.nederlandsesoorten.nl/wetten.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn
Wanneer er minimaal één verbodsbepaling uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden wordt door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:

a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.
Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten
Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor overtreding van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.
Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht
Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

4. Methode

De quickscan die uitgevoerd is, bestond uit een veldbezoek en een literatuuronderzoek. Voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van verspreidingsgegevens van soorten verzameld door instanties zoals RAVON, de Vlinderstichting en EIS-Nederland. Op basis van het literatuuronderzoek is bepaald voor welke soortgroepen de aanwezigheid en/of geschiktheid van het plangebied onderzocht diende te worden. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de functie van het plangebied voor vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats en beschermde grondgebonden zoogdieren, amfibieën, vissen, watergebonden ongewervelden en vaatplanten. Op basis van habitateisen, verspreidingsgegevens en kenmerken van het plangebied, kan gesteld worden dat er in de omgeving van het plangebied geen zwaarder beschermde soorten uit overige soortgroepen voorkomen.
Het veldbezoek is uitgevoerd op 7 juni 2017 door twee ecologen van het NWC. De temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg ongeveer 17°C. Het was half bewolkt en de windkracht bedroeg circa 6 Bft. Deze gegevens zijn door de medewerkers in het veld gemeten of ingeschat.

Vleermuizen

Het plangebied is beoordeeld op de mogelijke waarde voor vleermuizen (bijlage 3), waarbij gelet is op de geschiktheid van de mogelijk te kappen bomen als verblijfplaats voor vleermuizen. Hierbij is de aanwezigheid van geschikte holtes en spleten onderzocht. Tevens is beoordeeld of er binnen en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en foerageergebieden voor vleermuizen aanwezig zijn, zoals bomenrijen, andere groene, lijnvormige landschapselementen en (klein-schalige) weilanden en andere (half) open gebieden. Hierbij is tevens gelet op het aanbod van geschikt foerageergebied in de omgeving van het plangebied.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet Natuurbescherming (bijlage 4). Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. Voorbeelden van vogels die vaste verblijfplaatsen hebben, zijn de Buizerd (*Buteo buteo*) en de Sperwer (*Accipiter nisus*). Tijdens de quickscan is het plangebied daarom onderzocht op de aanwezigheid van mogelijke broedplaatsen van vogels met een vaste verblijfplaats en is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze vogels met zich mee kunnen brengen (zoals verstoring door geluid). Onder meer zijn de bomen en bosschages beoordeeld op geschiktheid voor en aanwezigheid van verblijfplaatsen van vogels. Dit is gedaan door te letten op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc), nesten (o.a. oude kraaiennesten) en aan de

hand van waarnemingen van de betreffende vogelsoorten (geluid/zicht/territoriumindicerend gedrag). Tevens is bekeken of het gebied een significant onderdeel zou kunnen zijn van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats.

Grondgebonden zoogdieren

Volgens gegevens van de Zoogdiervereniging en telmee.nl komt de beschermde Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) voor in de omgeving van het plangebied. Deze soort leeft in de buurt van water, variërend van beken tot rivieren, sloten en plassen. Tijdens het veldbezoek is beoordeeld in hoeverre het plangebied geschikt is als leefgebied voor deze soort.

Amfibieën

De Boomkikker (*Hyla arborea*), Heikikker (*Rana arvalis*), Kamsalamander (*Triturus cristatus*), Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en Vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*) komen in de omgeving van het plangebied voor. Dit blijkt uit verspreidingsgegevens van de Stichting RAVON. Om deze reden is het plangebied beoordeeld op geschiktheid als leefgebied voor deze soorten. Hierbij is onder andere gelet op de aanwezigheid van zandige, open plekken, pioniersvegetaties, schuilmogelijkheden en geschikt voortplantingswater.

Vissen

In de omgeving van het plangebied komt de beschermde Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) voor. Dit blijkt uit verspreidingsgegevens van de Stichting RAVON en gegevens van het NWC zelf. Tijdens het veldbezoek voor de quickscan is beoordeeld in hoeverre het oppervlaktewater geschikt is als leefgebied voor deze vissoort. Tevens is het water bemonsterd. Alle gevangen vissen en andere aquatische fauna zijn na determinatie meteen teruggezet op de locatie waar ze vandaan kwamen.

Watergebonden ongewervelden

In de watergangen binnen het plangebied, zou de strikt beschermde waterslak Platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*) voor kunnen komen. Tijdens de quickscan zijn de watergangen daarom met behulp van een schepnet bemonsterd. Hierbij is het schepnet door de onderwatervegetatie gehaald en is zo min mogelijk bodemmateriaal mee geschept. Vervolgens is het monster in een emmer gedaan en zijn alle mogelijk aanwezige schijfhorens (alle soorten) verzameld. Deze zijn meegenomen en gedetermineerd in het laboratorium.

Vaatplanten

Tijdens de quickscan is gelet op de aanwezigheid van en geschiktheid van het gebied voor beschermde vaatplantensoorten. Speciale aandacht is besteed aan soorten die voorkomen in pioniersvegetaties. Aan de hand van de gevonden soorten en groeiplaatsen zijn de gevolgen van de plannen voor deze soortgroep bepaald.

5. Resultaten

Vleermuizen

In een van de bomen die zich op de parkeerplaats bevinden aan de westelijke zijde van het plangebied is een spechtengat aangetroffen. Het gaat om een Grauwe abeel (*Populus canescens*). De holte zou geschikt kunnen zijn als vaste verblijfplaats van vleermuizen (zie figuur 3 en foto 5). Om deze reden is de binnenkant van de holte geïnspecteerd met behulp van een endoscoop. De holte loopt zowel naar boven als naar beneden door. Er zijn geen vleermuizen waargenomen in de holte. Tevens wijzen de beschadigingen rondom de holte erop dat de holte heeft gefungeerd als nestholte voor een holenbroeder, zoals de Halsbandparkiet (*Psittacula krameri*). Deze soort creëert nestholtes door stammen van bomen uit te knagen. In de overige bomen binnen het plangebied zijn geen holtes of spleten aangetroffen die zouden kunnen dienen als vaste verblijfplaats van vleermuizen. Hiermee kan de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten. Tevens ontbreken in het plangebied lijnvormige structuren die onderdeel zouden kunnen zijn van een essentiële vliegroute van vleermuizen. Het plangebied zou wel door vleermuizen gebruikt kunnen worden om te foerageren.

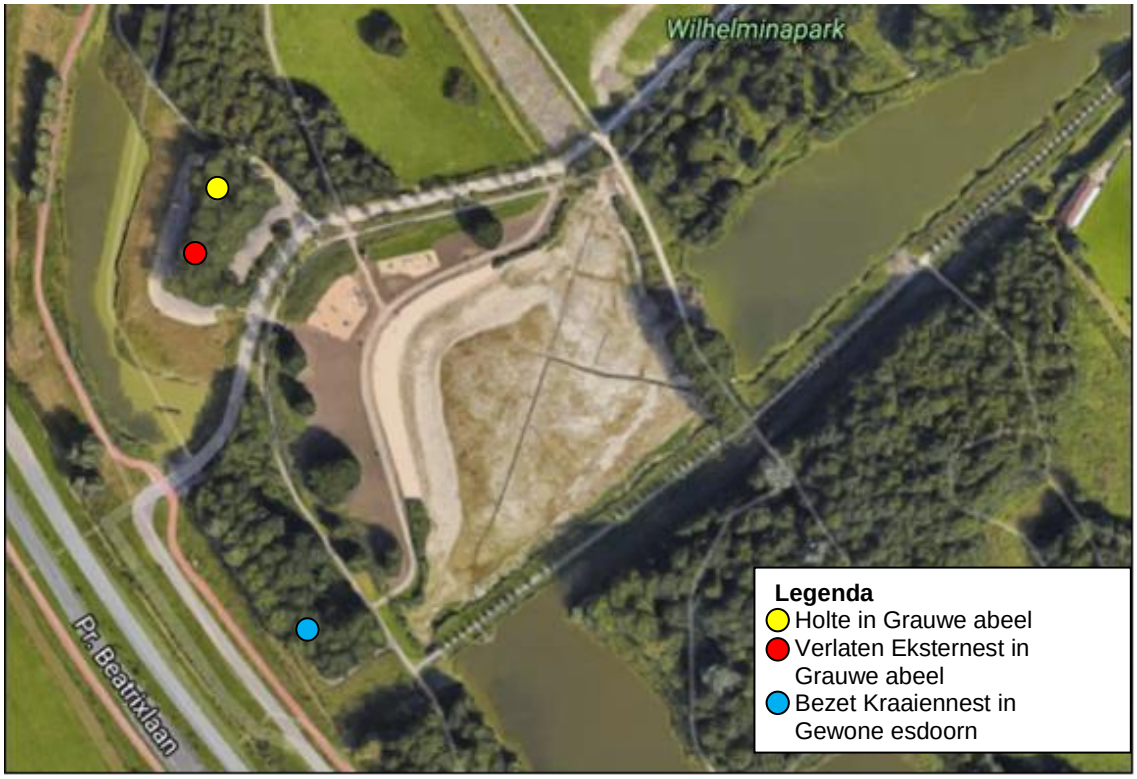

Foto 5: Spechtengat in boom op parkeerplaats, aan de westelijke zijde van het plangebied.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan of sporen aangetroffen van vogelsoorten met een vaste verblijfplaats, zoals de Buizerd en de Sperwer. Overige objecten die kunnen dienen als vaste verblijfplaats van vogels, zoals gebouwen, ontbreken. Om deze redenen kan de aanwezigheid van vogels met een jaarrond beschermde vaste verblijfplaats in het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten. Wel zijn er ten tijde van het veldbezoek nesten van overige algemeen beschermde vogelsoorten aangetroffen binnen het plangebied. Zo is er in een Grau-

we abeel op de parkeerplaats aan de westelijke zijde van het plangebied een verlaten nest van de Ekster (*Pica pica*) aangetroffen (zie figuur 4 en foto 6). In een Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) in de bosschage aan de zuidelijke zijde van het plangebied is een bezet nest van de Zwarte Kraai (*Corvus corone*) aangetroffen (zie figuur 4 en foto 7). Mogelijk was hier ten tijde van het veldbezoek sprake van een broedgeval. Binnen het plangebied zijn geen andere nesten of broedgevallen aangetroffen.

Figuur 4: Overzichtskaart met daarop de aangetroffen vogelnesten en holtes binnen het plangebied.

Foto 6: Verlaten eksternest in Grauwe abeel

Foto 7: Bezet kraaiennest in Gewone esdoorn

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied niet geschikt is als leefgebied van de Waterspitsmuis. Dit vanwege het ontbreken van ruig oeverbegroeiing en bodembedekkende watervegetatie. Tevens wordt het gebied intensief beheerd en vindt er veel recreatie plaats, wat het gebied minder aantrekkelijk maakt voor de Waterspitsmuis. Op basis hiervan kan worden uitgesloten dat de soort voorkomt binnen het plangebied.

Amfibieën

Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor beschermde amfibieënsoorten, zoals de Boomkikker, Heikikker, Kamsalamander, Rugstreeppad en Vroedmeesterpad. Dit vanwege het intensieve beheer van het gebied, de grote mate van recreatie en de geringe aanwezigheid van struweel, kruidige gewassen, oeverbegroeiing en watervegetatie. Tevens ontbreekt een vergraafbare zandbodem waarin de soorten zich kunnen ingraven om te verblijven en te overwinteren. Ook is er geen geschikt voortplantingswater aanwezig in (de omgeving van) het plangebied. De plas die zich langs de zuidoostelijke zijde van het plangebied bevindt is namelijk te diep, waardoor het water niet snel genoeg opwarmt en er te veel golfslag is. Om deze redenen kan de aanwezigheid van beschermde amfibieënsoorten binnen het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

Vissen

Bij het steekproefsgewijs bevissen van de watergangen binnen het plangebied (figuur 5 op de volgende pagina) zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. Vanwege de geleverde onderzoeksinspanning kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat de strikt beschermde Grote modderkruiper niet aanwezig is binnen het gebied. Deze soort geeft bovendien de voorkeur aan wateren die in een verlandingsstadium verkeren en waar een dikke sliblaag op de bodem aanwezig is. Voorbeelden van dergelijke biotopen zijn moerassen en overstromingsvlakten. In het plangebied is een zodanige leefomgeving niet aanwezig. De aquatische fauna die tijdens het veldbezoek gevangen zijn, worden weergegeven in tabel 1 op de volgende pagina.

Tabel 1: Aquatische fauna aangetroffen binnen het plangebied

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Driedoornige steelbaars	*Gasterosteus aculeatus*	3
Amerikaanse rivierkreeft	*Procambarus clarkii*	4

Figuur 5: Locaties (paars omcirkeld) binnen het plangebied waar de watergangen zijn bemonsterd met behulp van steeknetten.

Watergebonden ongewervelden

In de watergangen binnen het plangebied zijn een aantal waterslakken aangetroffen (voor de locaties zie figuur 5). De beschermde Platte schijfhoren is niet waargenomen. Vanwege de geleverde onderzoeksinspanning, kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat deze soort niet aanwezig is binnen het plangebied. Tabel 2 geeft een overzicht van de aangetroffen waterslakken.

Tabel 2: Waterslakken aangetroffen binnen het plangebied

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Puntige blaashoren	*Physella acuta*	15
Gewone schijfhoren	*Planorbis planorbis*	2
Grote diepslak	*Bithynia tentaculata*	2
Draaikolkschijfhoren	*Anisus vortex*	1

Vaatplanten

Er kan geconstateerd worden dat het gebied geen geschikt biotoop vormt voor beschermde vaatplanten. Redenen hiervoor zijn dat de bodem te voedselrijk is en te intensief gebruikt en beheerd wordt. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen beschermde vaatplanten aangetroffen binnen het plangebied. Op basis van deze informatie kan de aanwezigheid van beschermde vaatplanten in het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het plangebied kan uitgesloten worden. Tevens zijn er binnen en in de directe omgeving van het plangebied geen essentiële vliegroutes van vleermuizen aanwezig. Het plangebied kan wel gebruikt worden als foerageergebied, maar in de directe omgeving zijn voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig. Onder andere in de vorm van de tuinen en het groen in de directe omgeving van het plangebied. Anders dan de algemene zorgplicht (zie laatste alinea van dit hoofdstuk) bestaan er vanuit de Wet natuurbescherming geen verplichtingen ten aanzien van vleermuizen.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Binnen en in de directe omgeving van de deelgebieden zijn geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels aangetroffen. Ten aanzien van deze vogelsoorten bestaan er daarom geen verdere maatregelen en/of een ontheffing vanuit de Wet natuurbescherming.

Wel kunnen de bomen en andere begroeiing op de oeverkanten van belang zijn als broedlocatie voor algemeen beschermde broedvogelsoorten, zoals de Wilde eend, de Meerkoet, de Houtduif, de Ekster en de Zwarte kraai. Zo zijn er ook nesten (en mogelijk een broedgeval) van de Eskter en de Zwarte kraai aangetroffen tijdens het veldbezoek. Als gevolg van de werkzaamheden zou vernieling van nesten kunnen optreden, wat verboden is volgens de Wet natuurbescherming. Verstoring van broedende vogels is ook verboden, tenzij er geen wezenlijke effecten optreden op de populatie van de betreffende soort. Om nadelige gevolgen voor broedende vogels te voorkomen als gevolg van verstoring, wordt aangeraden om de werkzaamheden buiten de broedperiode van vogels (globaal van half maart t/m half juli)* uit te voeren. Indien dit niet mogelijk is, dient voorafgaand door een ecologisch deskundige bepaald te worden of er sprake is broedgevallen en nadelige gevolgen op deze broedgevallen door de uit te voeren werkzaamheden. Wanneer er broedgevallen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden worden vastgesteld en er sprake zal zijn van verstoring met een wezenlijke invloed, kunnen de werkzaamheden pas verdergaan wanneer de jonge vogels het nest hebben verlaten. Of dit aan de orde is, kan pas vastgesteld worden na een nieuwe inspectie vlak voorafgaand aan de werkzaamheden en wanneer de planning van de werkzaamheden bekend is.

** Voor het broedseizoen wordt in de Wet natuurbescherming geen standaardperiode gehanteerd. Onder andere afhankelijk van de vogelsoort en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn.*

Gondgebonden zoogdieren

Op basis van biotoopkenmerken kan de aanwezigheid van de Waterspitsmuis in het plangebied worden uitgesloten. Om deze redenen bestaan er, behalve de zorgplicht, ten aanzien van deze soort geen verdere verplichtingen vanuit de Wet Natuurbescherming en zijn een ontheffing en/of maatregelen niet nodig.

Amfibieën

Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor beschermde amfibieënsoorten, waardoor aanwezigheid van deze soortgroep binnen het plangebied met voldoende zekerheid kan worden uitgesloten. Om deze reden zijn verdere maatregelen of een ontheffing ten aanzien amfibieën niet nodig. Wel dient de algemene zorgplicht in acht te worden genomen, zie de laatste alinea van dit hoofdstuk.

Vissen

Binnen het plangebied zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. Gezien de geleverde onderzoeksinspanning, kan de aanwezigheid van dergelijke soorten met voldoende zekerheid uitgesloten worden. Om deze reden bestaan er, naast de zorgplicht (laatste alinea van dit hoofdstuk) geen verdere verplichtingen vanuit de Wet Natuurbescherming en zijn verdere maatregelen of een ontheffing niet nodig.

Watergebonden ongewervelden

De Platte schijfhoren is niet aangetroffen in de watergang binnen het plangebied. Om deze reden bestaan er, ten aanzien van deze soort, geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming en zijn een ontheffing of maatregelen niet nodig.

Vaatplanten

Binnen het plangebied zijn geen beschermde vaatplanten aangetroffen. Deze worden op basis van biotoopkenmerken van het plangebied ook niet verwacht. Om deze reden bestaan er, anders dan de algemene zorgplicht, geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming ten aanzien van vaatplanten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit

gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd.

Tijdens de bouwfase dient rekening te worden gehouden met de kans op vestiging door (beschermde) pionierssoorten, zoals de Kleine plevier (*Charadrius dubius*) en Oeverzwaluw (*Riparia riparia*). De volgende maatregelen kunnen worden getroffen;
- Er wordt voorkomen dat in de broedtijd van de Oeverzwaluw steilwanden in zandlichamen op het bouwterrein aanwezig zijn. Mocht er toch sprake zijn van broedgevallen, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat nestholtes niet meer in gebruik zijn;
- Voorbelast terrein kan aantrekkelijk zijn voor een soort als de Kleine plevier. Als er sprake is van een broedgeval, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat eieren uitgekomen zijn;
- Het ontstaan van poeltjes of plassen op het bouwterrein in het zomerhalfjaar (vanaf april) wordt voorkomen, zodat er geen geschikt voortplantingswater voor de Rugstreeppad aanwezig is.

Referenties

Database NWC

Floron.nl

Ravon.nl

Sovon.nl

Synbiosis.alterra.nl/natura2000

Telmee.nl

Verspreidingsatlas.nl

Vlinderstichting, 2014. *Overzicht Nederlandse dagvlinders*. Beschikbaar op het World Wide Web: http://vlinderstichting.nl/vlinders.php?id=165

Waarneming.nl

Wettelijk kader; http://minez.nederlandsesoorten.nl/wetten

Zoogdieratlas.nl

Zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet Natuurbescherming

In het kader van de Wet Natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Vogels

Vogelrichtlijn

Blauwe reiger
Boerenzwaluw
Bonte vliegenvanger
Boomklever
Boomkruiper
Boomvalk
Bosuil
Brilduiker
Buizerd
Draaihals
Eidereend
Ekster
Gekraagde Roodstaart
Gierzwaluw
Glanskop
Grauwe vliegenvanger
Groene specht
Grote bonte specht
Grote gele Kwikstaart
Havik
Hop
Huismus
Huiszwaluw
IJsvogel
kerkuil
Kleine bonte specht
Kleine vliegenvanger
Koolmees
Kortsnavelboom-kruiper
Oehoe
Oeverzwaluw
Ooievaar
Pimpelmees
Raaf
Ransuil
Roek
Ruigpootuil
Slechtvalk
Sperwer
Spreeuw
Steenuil
Tapuit
Torenvalk
Wespendief
Zeearend
Zwarte kraai
Zwarte mees
Zwarte roodstaart
Zwarte specht
Zwarte wouw

Habitatrichtlijn

Aasgier
Alpengierzwaluw
Alpenheggenmus
Amerikaanse grote stern
Anatolische woestijnplevier
Appelvink
Arctische bonte strandloper
Arendbuizerd
Audouins meeuw
Aziatische roodborsttapuit
Baardgrasmus
Baardman
Balearische roodkopklauwier
Balkanbergfluiter
Balkankwikstaart
Bastaardarend
Beflijster
Bergeend
Bergfluiter
Bijeneter
Bladkoning
Blauwborst
Blauwe kiekendief
Blauwe rotslijster
Blauwstaart
Blonde ruiter
Boerenzwaluw
Bont stormvogeltje
Bontbekplevier
Bonte strandloper
Bonte tapuit
Bonte vliegenvanger
Boomklever
Boomkruiper
Boompieper
Boomvalk
Bosgors
Bosrietzanger
Bosruiter
Bosuil
Braamsluiper
Brandgans
Breedbekstrandloper
Brilgrasmus
Britse frater
Britse koolmees
Britse putter
Bruine boszanger
Bruine kiekendief
Bruinkeelortolaan
Buizerd
Bulwers stormvogel
Canadese kraanvogel
Casarca
Cetti's zanger
Cirlgors
Citroenkwikstaart
Daurische klauwier
Diksnavelnoten-kraker
Dougalls stern
Draaihals
Drieteenstrand-loper
Duinpieper
Dunbekwulp
Dwergaalscholver
Dwergarend
Dwerggans
Dwerggors
Dwergmeeuw
Dwergooruil
Dwergstern
Engelse kwikstaart
Europese kanarie
Fitis
Flamingo
Fluiter
Frater
Geelgors
Geelsnavelduiker
Gekraagde roodstaart
Gele kwikstaart
Geoorde fuut
Giervalk
Glanskop
Gon-gon/ kaapverdische stormvogel
Goudhaan
Grasmus
Graspieper
Graszanger
Grauwe fitis
Grauwe franjepoot
Grauwe kiekendief
Grauwe klauwier
Grauwe vliegenvanger
Griel
Griend
Grijskopspecht
Grijze wouw
Groene specht
Groenlandse tapuit
Groenling
Grote barmsijs
Grote bonte specht
Grote franjepoot
Grote gele kwikstaart
Grote karekiet
Grote kruisbek
Grote pieper
Grote stern
Grote trap
Grote zilverreiger
Haakbek
Harlekijneend
Havik
Havikarend
Heggenmus
Hop
Huiszwaluw
Humes bladkoning
Iberische tjiftjaf
IJsduiker
IJsgors
IJslands smelleken
IJsvogel
Ivoormeeuw
Izabeltapuit
Jufferkraanvogel

Kalanderleeuwerik
Kerkuil
Klapekster
Klein waterhoen
Kleine barmsijs
Kleine bonte specht
Kleine karekiet
Kleine klapekster
Kleine plevier
Kleine spotvogel
Kleine sprinkhaanzanger
Kleine strandloper
Kleine torenvalk
Kleine trap
Kleine vliegenvanger
Kleine zilverreiger
Kleine zwaan
Kleine zwartkop
Kleinst waterhoen
Kluut
Kneu
Koereiger
Koningseider
Koolmees
Kortsnavelboom-kruiper
Kortteenleeuwerik
Kraanvogel
Krekelzanger
Kroeskoppelikaan
Krombekstrand-loper
Kruisbek
Kuifduiker
Kuifkoekoek
Kuifmees
Kwak
Kwartelkoning
Lachstern
Lammergier
Lepelaar
Matkop
Middelste bonte specht
Mongoolse pieper
Monniksgier
Morinelplevier
Nachtegaal
Nachtzwaluw
Nonnetje
Noordse boszanger
Noordse fitis
Noordse grote bonte specht
Noordse kwikstaart
Noordse nachtegaal
Noordse pijlstormvogel
Noordse stern
Oehoe
Oeverloper
Oeverpieper
Oeverzwaluw
Ooievaar
Oostelijke blonde tapuit
Oostelijke kraagtrap
Orpheusspotvogel
Paapje
Paarse strandloper
Pallas' boszanger
Parelduiker
Perzische roodborst
Pestvogel
Pimpelmees
Poelruiter
Poelsnip
Porseleinhoen
Provençaalse grasmus
Purperreiger
Putter
Raddes boszanger
Ralreiger
Ransuil
Renvogel
Reuzenstern
Rietgors
Rietzanger
Rode rotslijster
Rode wouw
Roerdomp
Roodborst
Roodborsttapuit
Roodborsttapuit
Roodbuikwater-spreeuw
Roodhalsfuut
Roodhalsgans
Roodkeelduiker
Roodkeelpieper
Roodkopklauwier
Roodmus
Roodpootvalk
Roodsterblauw-borst
Roodstuitzwaluw
Rosse franjepoot
Rotspieper
Rouwkwikstaart
Roze pelikaan
Roze spreeuw
Ruigpootbuizerd
Ruigpootuil
Scandinavische tjiftjaf
Scharrelaar
Schreeuwarend
Siberische boompieper
siberische braamsluiper
Siberische notenkraker
Siberische taling
Siberische tjiftjaf
Sibirische sprinkhaanzanger
Sijs
Slangenarend
Slechtvalk
Smelleken
Sneeuwgors
Sneeuwgors
Sneeuwuil
Snor
Sperwer
Sperwergrasmus
Sperweruil
Spotvogel
Sprinkhaanzanger
Steenarend
Steenloper
Steenuil
Stellers eider
Steltkluut
Steppearend
Steppebuizerd
Steppehoen
Steppekiekendief
Steppekievit
Steppeklapekster
Steppevorkstaartplevier
Stormvogeltje
Strandleeuwerik
Strandplevier
Struikrietzanger
Swinhoes boszanger
Taigaboomkruiper
Tapuit
Temmincks strandloper
Terekruiter
Tjiftjaf
Toendrabontbek-plevier
Torenvalk
Tuinfluiter
Turkestaanse klauwier
Vaal stormvogeltje
Vale gier
Vale pijlstormvogel
Veldrietzanger
Velduil
Visarend
Visdief
Vorkstaartmeeuw
Vorkstaartplevier
Vuurgoudhaan
Waterpieper
Waterrietzanger
Wespendief
Westelijke blonde tapuit
Wielewaal
Wilde zwaan
Wilgengors
Wilsons stormvogeltje
Winterkoning
Witbandkruisbek
Witbandzeearend
Witgat
Withalsvliegenvanger
Witkopeend
Witkopgors
Witoogeend
Witstuitbarmsijs
Witte kerkuil
Witte kwikstaart
Witvleugelstern
Witwangstern
Woestijngrasmus
Woestijnvink
Woudaap
Zeearend
Zuidelijke bonte strandloper
Zwartbuikwater-spreeuw
Zwarte ibis
Zwarte mees
Zwarte ooievaar
Zwarte roodstaart
Zwarte specht
Zwarte stern
Zwarte wouw
Zwartkop
Zwartkopgors
Zwartkopmeeuw

Sporenplanten-bladmossen

<u>Habitatrichtlijn</u>

Geel schorpioenmos
Tonghaarmuts

Sporenplanten-varens
Habitatrichtlijn
Kleine vlotvaren
Overige soorten
Blaasvaren
Groensteel
Schubvaren

Zaadplanten
Habitatrichtlijn
Drijvende waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis
Overige soorten
Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde ogentroost
Berggamander
Bergnachtorchis
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Franjegentiaan
Geelgroene wespenorchis
Geplooide vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt zonneroosje
Glad biggenkruid
Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuizeranjer
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

Dagvlinders
Habitatrichtlijn
Apollovlinder
Boszandoog
Donker pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Moerasparelmoer-vlinder
Pimpernelblauwtje
Tijmblauwtje
Zilverstreephooi-beestje
Overige soorten
Aardbeivlinder
Bosparelmoer-vlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Duinparelmoer-vlinder
Gentiaanblauwtje
Grote parelmoervlinder
Grote vos
Grote weerschijnvlinder
Iepenpage
Kleine heivlinder
Kleine ijsvogelvlinder
Kommavlinder
Sleedoornpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparel-moervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoer-vlinder
Zilveren maan

Nachtvlinders
Habitatrichtlijn
Teunisbloempijl-staart

Haften
Habitatrichtlijn
Oeveraas

Libellen
Habitatrichtlijn
Bronslibel
Gaffellibel
Gevlekte witsnuitlibel
Groene glazenmaker
Mercuurwaterjuffer
Noordse winterjuffer
Oostelijke witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke witsnuitlibel
Overige soorten
Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense heidelibel
Speerwaterjuffer

Kevers
Habitatrichtlijn
Brede geelrandwaterroofkever
Gestreepte waterroofkever
Juchtleerkever
Vermiljoenkever
Overige soorten
Vliegend hert

Reptielen
Habitatrichtlijn
Dikkopschildpad
Gladde slang
Kemp's zeeschildpad
Lederschildpad
Muurhagedis
Soepschildpad
Zandhagedis
Overige soorten
Adder
Hazelworm
Levendbarende hagedis
Ringslang

Amfibieën
Habitatrichtlijn
Boomkikker
Geelbuikvuurpad
Heikikker
Kamsalamander
Knoflookpad
Poelkikker
Rugstreeppad
Vroedmeesterpad
Overige soorten
Alpenwatersalamander
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker
Middelste groene kikker/bastaard kikker
Vinpootsalamander
Vuursalamander

Vissen
Habitatrichtlijn
Houting
Steur
Overige soorten
Beekdonderpad
Beekprik
Elrits

Gestippelde alver
Grote modderkruiper
Kwabaal

Zeezoogdieren
Habitatrichtlijn
Bruinvis
Bultrug
Butskop
Dwergpotvis
Gestreepte dolfijn
Dwergvinvis
Gewone dolfijn
Gewone spitsdolfijn
Gewone vinvis
Griend
Grijze dolfijn
Kleine zwaardwalvis
Narwal
Noordse vinvis
Orca
Potvis
Spitsdolfijn van gray
Tuimelaar
Walrus
Witflankdolfijn
Witsnuitdolfijn
Witte dolfijn

Vleermuizen
Habitatrichtlijn
Baardvleermuis
Bechsteins vleermuis
Bosvleermuis
Brandts vleermuis
Franjestaart
Gewone dwergvleermuis
Gewone grootoorvleermuis
Grijze grootoorvleermuis
Grote hoefijzerneus
Grote rosse vleermuis
Ingekorven vleermuis
Kleine dwergvleermuis
Kleine hoefijzerneus
Laatvlieger
Meervleermuis
Mopsvleermuis
Noordse vleermuis
Rosse vleermuis
Ruige dwergvleermuis
Tweekleurige vleermuis
Vale vleermuis
Watervleermuis

Landzoogdieren
Habitatrichtlijn
Bever
Hamster
Hazelmuis
Lynx
Noordse woelmuis
Otter
Wilde kat
Wolf
Overige soorten
Aardmuis
Boommarter
Bosmuis
Bunzing
Damhert
Das
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Edelhert
Eekhoorn
Egel
Eikelmuis
Gewone bosspitsmuis
Gewone zeehond
Grijze zeehond
Grote bosmuis
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Molmuis
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Steenmarter
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis
Veldspitsmuis
Vos
Waterspitsmuis
Wezel
Wild zwijn
Woelrat

Kreeftachtigen
Overige soorten
Europese rivierkreeft

Weekdieren
Habitatrichtlijn
Bataafse stroommossel
Platte schijfhoren

Bijlage 2: Vrijgestelde soorten provincie Zuid-Holland

De verboden als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, van de wet, gelden voor de vrijgestelde soorten niet bij de uitvoering van handelingen in het kader van:

- De ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Amfibieën
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker
Middelste groene kikker/Bastaard kikker

Zoogdieren-landzoogdieren
Aardmuis
Bosmuis
Bunzing
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Egel
Gewone bosspitsmuis
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Ree
Rosse woelmuis
Veldmuis
Vos
Wezel
Woelrat

Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen
Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden

moeten blijven of anders tijdig op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.
Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes
Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 4: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet Natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.
Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten
Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet Natuurbescherming luidt:
“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.
Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik

zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten en vogelsoorten waarvan categorisatie gewenst is:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	*Falco subbuteo*
Buizerd	*Buteo buteo*
Gierzwaluw	*Apus apus*
Grote gele kwikstaart	*Motacilla cinerea*
Havik	*Accipiter gentilis*
Huismus	*Passer domesticus*
Kerkuil	*Tyto alba*
Oehoe	*Bubo bubo*
Ooievaar	*Ciconia ciconia*
Ransuil	*Asio otus*
Roek	*Corvus frugilegus*
Slechtvalk	*Falco peregrinus*
Sperwer	*Accipiter nisus*
Steenuil	*Athene noctua*
Wespendief	*Pernis apivorus*
Zwarte wouw	*Milvus migrans*

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	*Ardea cinerea*
Boerenzwaluw	*Hirundo rustica*
Bonte vliegenvanger	*Ficedula hypoleuca*
Boomklever	*Sitta europaea*
Boomkruiper	*Certhia brachydactyla*
Bosuil	*Strix aluco*
Brilduiker	*Bucephala clangula*
Draaihals	*Jynx torquilla*
Eider	*Somateria mollissima*
Ekster	*Pica pica*
Gekraagde roodstaart	*Phoenicurus phoenicurus*
Glanskop	*Parus palustris*
Grauwe vliegenvanger	*Muscicapa striata*
Groene specht	*Picus viridis*
Grote bonte specht	*Dendrocopos major*
Hop	*Upupa epops*
Huiszwaluw	*Delichon urbica*
IJsvogel	*Alcedo atthis*
Kleine bonte specht	*Dendrocopos minor*
Kleine vliegenvanger	*Ficedula parva*
Koolmees	*Parus major*
Kortsnavelboomkruiper	*Certhia familiaris macrodactyla*
Oeverzwaluw	*Riparia riparia*
Pimpelmees	*Parus caeruleus*
Raaf	*Corvus corax*
Ruigpootuil	*Aegolius funereus*
Spreeuw	*Sturnus vulgaris*
Tapuit	*Oenanthe oenanthe*
Torenvalk	*Falco tinnunculus*
Zeearend	*Haliaeëtus albicilla*
Zwarte kraai	*Corvus corone*
Zwarte mees	*Parus ater*
Zwarte roodstaart	*Phoenicurus ochruros*
Zwarte specht	*Dryocopus martius*